

DIRECTORIUM
INQVISITORVM
F. NICOLAI EYMERICI
ORDINIS PRAED.

CVM COMMENTARIIS FRANCISCI PEGNÆ
Sacra Theologiae ac Juris utriusque Doctoris.

In hac postrema editione iterum emendatum & auctum, & multis
litteris Apostolicis locupletatum.

AD S. D. N. GREGORIVM XIII. PONT. MAX.

ACCESSIT HÆRESVM, RERVM ET VERBORVM
multiplex & copiosissimus Index.

Ad usum fris dominici de Pisaurio Magri
Regiae impensis Anno

Cum Priuilegio, & Superiorum approbatione.

ROMÆ, IN AEDIBVS POPVLI ROMANI. MDLXXXV.

Psal. 15. tis: Funes ceciderunt mihi in praclaris: etenim
hereditas mea praelata est mili.

Vicesimus secundus error: quod ille ordo
in quo complebitur predicta promissio Pfalmita
generaliter interdicta: quia doctrina continet
plusquam quingentos articulos erroneos; de
quibus, ut prolixitatem parcatur, centum prelen-
tibus inferantur.

Vicesimus tercarius error: quod ille ordo par-
vularum est, in quo complebitur promissio pre-
dicta Pfalmista.

Vicesimus quartus error: quod sicut in pri-
mo statu mundi fuit commissum regnum, seu
regimen totius Ecclesie a Patre aliquibus de
ordine coniugiorum, in quo auctoritatis fuit
ille ordo: sic etiam in tertio statu mundi com-
mittetur alicui, vel aliquibus de ordine mona-
chorum a Spiritu sancto, in quo vel quibus ab
ipso gloriaritur ille ordo.

Vicesimus quintus error: quod illi, qui pra-
funt collegis monachorum, in diebus istis co-
gitare debent de recessu a familiaribus, & para-
re se ad reuertendum ad antiquum populum
Iudeorum.

Vicesimus sextus error: quod predicatoris,
qui erunt in ultimo statu mundi, erunt maioris
dignitatis, & auctoritatis, quam predicatores
primitiae Ecclesie.

Vicesimus septimus error: quod predicatores,
& doctores religiosi viri quando infestabun-
tur a clericis, transibunt ad infideles, & umen-
dum est ne ad hoc transeat, vt cogant eos in
praelium contra Romanam Ecclesiam, iuxta do-
ctrinam Iohannis Apoc. 15.

De Raymundo Lull, & eius erroribus

Vit paginā

331. 332. &c.

333.

Postea dominus Papa Gregorius XI. in
Consistorio etiam de consilio fratrum interdi-
xit, & condemnauit doctrinam cuiusdam Ray-
mundi Lulli Catalani auctoris de ciuitate
Maioricarum oriundi, laici, phantastic, imp-
eriti, qui quamplex libros ediderat in vulgari
Catalanico, quia totaliter grammaticam igno-
ravat: quae doctrina erat plurimum diuulgata,
quam creditur habuisse a diabolo, cum eam non
habuerit ab homine, nec humano studio, nec
a Deo, cum Deus non sit doctor, & haeresum, nec
errorum: licet ipse Raymundus afferat in li-
bris suis, quod eam habuit in quadam monte
a Christo, qui ibi (ut dixit) apparuit crucifixus:
qui putatur fuisse diabolus, & non Christus.
Quae doctrina duravit fere per octuaginta
annos, quoque feliciter, frater Nicolaus Eyer-
merici ordinis Prædicatorum Aragonie Inqui-
sitor ex certis causis habens candens multum
suspectam de heretica prauitatem, illam multo
cum labore transcurrit, & postea præsentata
predicto Domino Papa Gregorio viginis volu-
mina, & causa commissa domino Cardinali
Hostiensi, de eius mandato fuerunt per viginti

al. auctor

& cyltra Magistros in theologia diligenter exami-
nata: & tandem de fratribus confilio, vt vere
haereticali condemnata, & tota doctrina gene-
raliter interdicta: quia doctrina continet
plusquam quingentos articulos erroneos; de
quibus, ut prolixitatem parcatur, centum prelen-
tibus inferantur.

Primus articulus est: quod Deus habet mul-
tas essentias. In lib. de philosophia amoris.

Secundus: quod in diuinis essentia non est
aeternitas, sed essentia, & natura naturaliter, boni-
tas bonificare, & infinitas infinitificare, & aeterni-
tas aeternificare. In lib. de centum Dei nomi-
bus. & in lib. super primo sententiarum, q. 2.

Tertius: quod sicut Iesu habet ad iconi-
fundandum, & homo ad hominificandum: sic & mul-
to plus diuina natura se habet ad naturalifican-
dum, & diuinitas ad diuinificandum. In lib. su-
per primo sententiarum, q. 2.

Quartus: quod sicut diuina natura requirit
agere intrinsec, scilicet, naturare: sic sua boni-
tas requirit bonificare, magnitudo magnifica-
re, aeternitas aeternificare: & sic de aliis, cum
sunt cum ipsa natura vnum numero. In lib. su-
per primo sententiarum, q. 2.

Quintus: quod sicut Deus naturale habet
intelligere, & amare intrinsec: ita intrinsec
habet naturale bonificare, aeternificare, polli-
ficare & virtuificare. In lib. super primo senten-
tiarum, & in lib. de centum Dei nominibus.

Sextus: quod quia non est altera aeternitas
nisi Dei, oportet quod substantia se habeat ut
suppositu aeternans, ut de seipso producat aetern-
uum bonum. In lib. contemplationum.

Septimus: quod in diuinis est dare commu-
ne suppositum, quod responderet secundum suam
naturam rationibus diuinis in producendo bo-
num. In lib. contemplationum in pluribus locis,
& in lib. de septem arboribus.

Octauus: quod in diuinis sunt tres persona,
& non plures, nec pauciores: scilicet, vienes,
vnibilis, & vnire: deificans, deificabilis, & de-
ficare: aeternificans, aeternificabilis, & aeterni-
ficare. In lib. de septem arboribus.

Nonus: quod in diuinis deificatus, boni-
ficatus, & aeternificatus, virtuificatus,
pollicatus, & in amore intellegitus est Pa-
ter deificabilis, bonificabilis, aeternificabilis, vir-
tuificabilis, pollicabilis: & in amore intel-
ligibilis est Filius; sed deificare, bonificare,
aeternificare, virtuificare, pollicare, & in
amore intelligere est Spiritus sanctus. In lib.
de centum Dei nominibus. & in lib. de vii. ar-
boribus.

Decimus: quod essentia & natura Dei patris
generat filium. In lib. de centum Dei nomi-
bus, & in lib. de ecclesiasticis proverbiis.

Vndeclimus: quod Deus pater est antequa-
re Deus filius. In lib. de vii. arboribus.

Duodecimus: quod Deus pater, in quantum
pater, est suppositum singulare, sed in quantum
respondeat

responderet suis rationibus ad producendum fi-
lium in diuinis est maior unitas, & concordia,
qua posset esse: sic inter eos est maior distinctio,
qua posset esse. In lib. de 7. arboribus.

Tertius decimus: quod si Deus non fuisset
pater non posset esse pater aeternatus, cuus
est pater in quantum can dedit filio per gene-
rationem. In lib. de ecclesiasticis proverbiis.

Quatuordecimus: quod Deus pater est multi-
plicabilis, & Deus filius est similiter. In lib. de
contritione, confessione, satisfactione, & ora-
tione. In lib. de 7. arboribus.

Quintus decimus: quod Deus filius est a Deo
patre totus generatus, & tota eius essentia, &
natura. In lib. orationum.

Sextus decimus: quod Deus filius sic essentia-
liter est de essentia productus, sicut personaliter
de persona. In lib. super primum sententiarum,
q. 2.

Septimus: quod Deus filius est distinctus a Patre & Spiritu sancto
personaliter, potest esse incarnatus. Sicut hoc
quod illi non sunt incarnati: sed in quantum omnes
tres personae sunt una essentia, & natura,
oportet quod Pater & Spiritus sanctus sint ita
veraciter homo per incarnationem, sicut Filius.
In lib. de 7. arboribus.

Trigesimus: quod unitas natura & essentia
diuinis facit stare aequaliter tres personas diu-
inas hominem dicitur. In lib. de 7. arboribus.

Trigesimus primus: quod in persona filii
Dei accept natura humana participationem
cum persona Dei patris, & Dei spiritus sancti.

Trigesimus secundus: quod tunc quando fi-
lius Dei accept hunc natum, produxit
personam hominem in sua persona, sic in am-
bitu eius hominem, sicut produxit cum patre spi-
ritum sanctum. In lib. de 7. arboribus.

Trigesimus tertius: quod esse humanum est
nobilis esse quod Deus creavit, & homo me-
lior creatura, que sit, & sicut essentia divina est
summi melius in beatitudine, ita filius Dei fuit in-
carnatus in meliori esse, quod sit post diuinum
esse. In lib. contemplationum.

Trigesimus quartus: quod diuina natura,
qua est filius Dei, voluntate in data de humana
natura, qua est Christus homo. In lib. de 7. ar-
boribus.

Trigesimus quintus: quod Deus pro huma-
no generare salvando sine hoc quod humanum
genus non pertinet veniam, voluit ei indulgere
per incarnationem, quia accepit misericordia,
qua est Deus. In lib. de 7. arboribus.

Trigesimus sextus: quod si humana natura
potuerit elongare diuinam naturam, & tam su-
gerere, ut non incarnaret se in ea, fecisset: sed na-
tura diuina accessit ad humana naturam, &
incarnauit se in illa. In lib. contemplationum.

Trigesimus septimus: quod natura diuina in
Christo unita humanitatem a peccato originali
purificavit, eufruant, & mundauit eius hu-
manitatem, ut non esset in ea. In lib. contemplationum.

Trigesimus octauus: quod in Christo sunt tres nature, scilicet diuina, anima rationalis, & corpus humana: & propter quamlibet istarum naturarum est rex: nam propter naturam diuinam est rex diuinus, & eternus: propter animam rationalem est rex omnium spirituum creatorum & creabilium; sed propter corpus humanaum est rex totius corporalis nature. In lib. de Benedicta tu.

Trigesimus nonus: quod substantia Christi humanitatis distinguitur in tres res, scilicet, animam, corpus, & spiritum, qui ex duobus, scilicet, à corpore & anima. In lib. contempla.

Quadragesimus: quod anima Christi diligit suam formam, & suam materiam: qua forma anima Christi est nobilior, pulchrior, melior, & honorabilior forma qua sit; nec alia forma aliarum creaturarum habent tantam virtutem, sicut habet sola forma anima Christi, in qua propter eius pulchritudinem illi, qui sunt in paradiſo, habent magnam gloriam. In lib. contempla.

Quadragesimus primus: quod per Christum principalius est inuidus creatus de nihilo. In lib. de centum Dei nominibus.

Quadragesimus secundus: quod diuina natura & humana in Christo, sunt magna in differentia, & concordia, & tam magna, quod sicut est concordia maior, quam alia concordia, quae sit inter creatorem & creaturam, & oportet quod sit differentia major inter diuinam naturam & humana in Christo, quam aliqua differentia, quae sit inter creatorem & creaturam. In lib. de 7. arboribus.

Quadragesimus tertius: quod inter verbum diuinum & animam, quam assumptum, est magna concordia per coiunctionem & unitonem; & ita magna, quod verbum est anima, & homo: & homo est verbum cum omnibus partibus suis, & verbum concurrit cum anima. In lib. super primo sententiarum, q.7.

Quadragesimus quartus: quod anima Christi est instrumentum, & verbum est agens, & ideo mediante anima Christi verbum comprehendit, & non immediate. In lib. 3. sententiarum, q.17.

Quadragesimus quintus: quod Christo ita fuit leue in die passionis sua dolores sustinere, sicut dicere. In lib. contemplationum.

Quadragesimus sextus: quod tota humana natura Iesu Christi in passione, ponam habebat, & tota diuina natura ponam eius sentiebat. In lib. de ecclesiasticis proverbiis.

Quadragesimus septimus: quod corpus Christi stans in cruce fuit mortuum, in quantum anima dimisit illud, & non fuit mortuum, in quantum deitas ab eo non recessit, nec coniunctio diuina natura & humana fuit diuisa: remansit ergo Christus viuus, & mortua: fuit mortuus secundum cursum naturalē, sed remansit viuus supra cursum naturalē. In lib. de 7. arboribus.

^fVideur hic
decies dictio
ita.

A Quadragesimus octauus: quod mortuus fuit Christus homo secundum mortem humanam: sed remansit homo Deus, in quantum Deus remansit homo. In lib. de 7. arboribus.

Quadragesimus nonus: quod resurrexit Christus propter hoc, ut esset homo coniunctus ex anima & corpore, sicut erat homo antequam moreceretur; & quando fuit mortuus fuit homo, in quantum filius Dei erat homo. In lib. de 7. arboribus.

Quinquagesimus: quod in celo imperiali sunt anima sanctorum, & in illo vident Deum B & contemplantur facie ad faciem, & oculo spirituali ad oculum; & in istis locis inferioribus nulla anima potest videre nec contemplari Deum sine medio, quod est species phantastica. Est ergo nobilior locus ille superior, quam iste inferior; oportuit ergo quod Christus ascenderet corpus suum in altum. In lib. de 7. arboribus.

In quo videtur intelligere, quod anima Christi usque post alensionem non contemplabatur, nec contemplari potuit diuinam essentiam immediate, & facialiter.

Quinquagesimus primus: quod Dei filius est bonus ratione bonitatis beatae Mariae, que est bona per naturam, & naturalem habet proprietatem, quod est bona in seipso intantum quod non fecit peccatum mortale nec veniale, sed habet proprietatem per se ipsum faciendo bonum. In lib. de beata Maria.

Quinquagesimus secundus: quod beata Maria relaxat peccatoribus culpas, & peccata; & potest plus peccatoribus indulgere, quam ipsi peccare, donante virtutes & merita, fidem, ipsam & charitatem, cum quibus habeant homines vitam aeternam. In lib. de beata Maria.

Quinquagesimus tertius: quod voluntas beatae Mariae est contra iustitiam, quia non dixit filii sui mortem, quem Deus cum iustitia intermit: & in hoc est stulta, & inobedientia beate Mariae voluntas. In lib. orationum.

Quinquagesimus quartus: quod Papa est vicarius beati Petri. In lib. de 7. arboribus: & in lib. contemplationum.

Quinquagesimus quintus: quod propter peccatum primi hominis totus mundus fuit corruptus, & quantum ad vegetabilia, & animalia, & alia creatura ad seruandum hominis: immo etiam quantum ad daemones, & etiam angelos. In lib. contemplationum.

Quinquagesimus sextus: quod propter peccatum originale corpus hominis non est dignum, quod sumat vitium & seruitium, ac vita de plantis, nec de animalibus brutis, que sunt creature Dei, in quibus non habet ius aliquis, qui sit contra Deum. In lib. de articulis fidei.

Quinquagesimus septimus: quod quia anima rationalis est forma corporis, & mouet

corpus ad accipendam vitam de plantis, animalibus brutis, & alijs rebus ei necessariis, mouet corpus iniuste contra ius, & rationem. In lib. contemplationum per 7. arboribus.

Septuagesimus: quod homo potest venire ad saluationem per virtutes morales, & quod quilibet homo potest habere de gloria paradisi tanquam vult habere; & omni tempore, quo est in isto mundo, potest eam sibi procurare; & in omni loco in quo sit, potest homo eam lucrari. In lib. de articulis fidei, & in lib. contemplationum.

Septuagesimus primus: quod homo peccat, & est Deo inobediens, si non facit bonum quod intelligit: quod quidem potest facere, licet ille bonum facere non sit ei mandatum. In lib. contemplationum.

Septuagesimus secundus: quod qui non facit bonum, quod potest facere, non videatur Deum multum diligere. In lib. contemplationum per 7. arboribus.

Sextagesimus: quod Deus peccatorem iuuare non potest, dum suum intelligibile & amabile sunt infirma: & hoc quia participare non potest per suam bonitatem, & virtutem cum malitia; neque Deus contra iustitiam agere potest. In lib. super 2. sententiarum, q.47.

Sexagesimus primus: quod anima Iudei & Saraceni, qui credit esse in veritate, & non peccat mortaliter in peccato actuali non habebit peccatum spirituale. In lib. de 7. arboribus.

Sexagesimus secundus: quod nullus est homo ita vult, nec ita peccator, qui quilibet hora, qua vult, non posset esse Dei amicus, & finaliter. In lib. contemplationum.

Sexagesimus tertius: quod homo non debet reclamare ad Deum si non diligit eum: & quod ille facit magnam malignitatem, qui orat Deum sine charitate. In lib. de ecclesiasticis proverbiis.

Sexagesimus quartus: quod in faciendo bonum non oportet nos sperare, quod Deus incipiat, quia iam accipit, quando nos creant, & pro confederatione nostra mundum nobis dedit, ut ei serviamus, & eum honoremus. In lib. orationum, & in lib. de philosophia amoris.

Sexagesimus quintus: quod virtus est ita bona & quantitate magna, quod omnis homo potest eam habere pro sua voluntate. In lib. de philosophia amoris, & in lib. de centum Dei nominibus.

Sexagesimus sextus: quod nullus homo est qui non possit multiplicare amorem suum & velle, in quantum voluerit. In lib. contemplationum.

Sexagesimus septimus: quod de amore diuino quilibet potest habere quantum voluerit, & de Deo quilibet etiam potest habere quantum voluerit. In lib. contemplationum, & in lib. de centum Dei nominibus.

Octagesimus: quod homo debet amare Deum quia bonus est, non autem propter villem, quam sibi donec; nec propter indulgere suum peccatum; nec propter hoc, quod ipse non sit dominus: & qui sic voluerit orare,

M m 2 sentiet

sentient se tam alium per suum amare, & per suum intelligens, & memorari, quod non potest altius ascendere. In lib. de contritione, confessione, satisfactione, & oratione.

Octuagesimus primus: quod illi, qui amant Deum propter hoc ut det eis gloriam celestem, vel bona temporalia, & timent Deum propter hoc ut non det eis peccatum infernale, vel labores temporales, faciunt de prima intentione & secundam, & de secunda primam; & eorum intentio est peruersa & falsa, & contra Dei intentionem: & non est unus homo solus, qui fecerit tantum malum sicut id, quod fecit Machometus, qui tot homines misit in errorem; & tandem maius malum sequitur cum homo non habet ad Deum primam intentionem, quam sit totum malum, quod fecit Machometus: quia maius bonum est in homine uno, qui fortiter diligit Deum per primam intentionem, quam sit malum in omnibus hominibus, qui sunt damnati. In libro intentionum.

Octuagesimus secundus: quod si Deus datur homini de bonis huius mundi, nec propter hoc, quia dat sibi, & multiplicat bona, homo debet eum diligere plus: quia tantum debet eum diligere; quod plus non possit eum diligere. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus tertius: quod inconveniens est, quod verus amor propter aliquam, qua facit homini Deus multiplicet, seu minuat suum amare: quia postquam Deus initiatum hominem amare bonitatem, magnitudine amore, & sic de alijs, & homo contemplati Deum, non conuenit quod contrarie habeat posse in amare: immo oportet esse tam magna magnitudo initianti contemplandi in amore, velito bonitate, magnitudine & duratione, & sic de alijs, quod non possit suum amare crescere, nec minuiri: quia si possit crescere & minuiri, iam initiat & contemplari non intraret medium amoris. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus quartus: quod tantum desiderat & amat amicos, hoc est homo iustus, bonitatem, magnitudinem, & aeternitatem sui amati: hoc est Dei, quod propter suum amorem se concordant bonitas, magnitudo, & aeternitas in eis: nam essentiam & naturam, & nam & eandem rem in numero in amico & amato. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus quintus: quod amicus & amatus (scilicet homo iustus & Deus) sunt una indistincta & inconfusa essentia & natura, in bonitate, & magnitudine, & aeternitate. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus sextus: quod si amicus, hoc est, homo iustus, non fuerit ipsa substantia sui amati, hoc est Dei, & amatus non fuerit ipsa substantia sui amici, iam eorum gloria non sufficit in magna concordia amoris. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus septimus: quod amicus &

A matus, hoc est homo iustus, & Deus, in quibus non est parvus amor, sed magnus: possunt esse, immo sunt unam essentia & natura distincta, & indivisiibilis sine ulla contrarietate & diversitate essentia. In lib. de arte amatua.

Hac verba replicat frequenter in substantia & effectu, quod amicus & amatus (per quos intelligit Deum dilectum) & hominem diligenter Deum j sunt una essentia in numero, una natura, substantia una, actualitas una, aeternitas una, magnitudo sine contrarietate & diversitate essentiae indivisiibilis, & indistincta. In lib. de arte amatua.

Octuagesimus octauus: quod de Patre, & Filio, & Spiritu sancto sic est, quod quilibet stat tam completus sicut aliis: & sunt omnes tres unus Deus non distincti in aliquo. Et qui sic potest leue suum orare, & potest tam longo tempore stare sine imaginatione de vila re temporali, nulla oratio tantum valet: quia homo stabit totus raptus superius per Spiritum sanctum, non curans de re, quia hic est sicut orare erit sic verum, quod homo non possit adiere in contemplando, nec desiderando. In lib. de contritione, confessione, satisfactione, & oratione.

Octuagesimus nonus: quod infanti, qui non vult assentire sacramento confirmationis, non valeat sacramentum baptismatis. In lib. contemplationum.

Nonagimus: quod si homo non est confirmatus, & credit esse confirmatus, est a peccato originali mundatus ratione bona intentionis, quia consumit culpam & peccatum. In libro contemplacionum, & in libro de ecclesiasticis proverbiis.

Vbi dat intelligere, quod peccatum originale non mandatur in baptismate, sed in confirmatione: præsertim quia addit, quod sacramentum confirmationis est inuentum ad hoc, ut infantes per se promittant quod eorum patrini pro eis in baptismate promiserunt, & tunc patrini a promissione, quam fecerunt, sunt totaliter liberati. In libris predicationis, & etiam in lib. de doctrina puerili.

Nonagimus primus: quod quilibet obligatus ut sit in ordine matrimonii, vel religiosus: quia omnis alias status discordat cum finali intentione propter quam quilibet est creatus. In lib. de doctrina puerili.

Nonagimus secundus: quod in matrimonio generatur homo cum sanctitate: & quod matrimonium sicut, quod nullus debet accedere ad uxorem suam, nisi causa prolis. In lib. de ecclesiasticis proverbiis.

Nonage-

f al. cōtraū

Nonagimus tertius: quod existentes in purgatorio non possunt Deum tantum diligere, si enim diligenter si illas penas non sustinent. In lib. orationum.

Nonagimus quartus: quod sicut Deus pater non addit aliquid in filio generando in aeternitate: ita sacerdos non addit aliquid Christo, vniendo sibi substantiam, quam panis & eius a cidentia dimittit. In lib. de ecclesiasticis proverbiis, ubi supponit quod vniat.

Nonagimus quintus: quod sicut Dei filius non accipit additamentum per esse hominem, ita sacerdos facit, quod sanguis, quem accepit Christus de Domina nostra, non accipit additamentum propter additionem, quam facit cum sanguine calicis. In lib. de ecclesiasticis proverbiis, ubi supponit, quod sanguis, quem Christus accepit de Domina nostra, & qui est in calice, sint duo sanguines distincti, post viniti.

Nonagimus sextus: quod omnes articuli fideli, & Ecclesie sacramenta, ac potestas Papæ possunt probari, & probantur per rationes necessarias, demonstrationes, & evidentes.

Et ipse Raymundus dicit se probare per rationes, quas adducit, quas dicit & reputat esse tales: sed homines infici & peccatores non intelligent eius rationes. In lib. de articulis fidei, & in lib. contemplationum. In lib. de ecclesiasticis proverbiis, & in lib. de planctu Raymundi.

Nonagimus septimus: quod fides est nec faria hominibus infici ruficis & ministrabilibus, & non habentibus intellectum elevatum, qui ne sciret cognoscere per rationem, & diligunt cognoscere per fidem: & quod homines grossi ingenii, & illiterati, & infici diligunt cognoscere articulos fidei per fidem, & non per rationem: & facilius trahunt ad veritatem Christianorum per fidem, quam per rationem: sed homo subtilis facilius trahitur per rationem, quam per fidem. In lib. contemplationum.

Nonagimus octauus: quod ille qui cognoscit per fidem, ea qua sunt fidei, potest decipi: sed ille qui cognoscit per rationem, non potest falli: nam fides potest errare, & non errare. Et si homo errat per fidem, non habet tantam culpam, sicut si erraret per rationem. Et sicut verius cognoscimus ea, qua videmus, quam ea, qua palpamus: ita verius sumus dispositi ad cognoscendum veritatem per rationem, quam per fidem. Sed sicut palpando aliquando inuenimus veritatem, ita etiam quandoque per fidem cognoscimus veritatem: sicut caci, qui aliquando inueniunt quae volunt, aliquando non. In lib. contemplationum.

Nonagimus nonus: quod interficiens & haereticos sunt iniuriosi, & viciousi in suo memori, intelligere, atque velle: quia haeretici quan-

do interficiunt, moriuntur morte sensuali, & morte intellectuali: & Christus voluit, quod eius discipuli & Apostoli essent homines simplices, & qui non interficierent infideles; propter hoc ne interficiendo eos sensualiter, moriarent etiam eorum animas: haeretici autem & infideles sunt eiusdem naturæ humanæ, sicut ceteri, pro qua humana natura filius Dei assumit carnem. In lib. contemplationum.

Centesimus artculus: quod Deus contulit ipi Raymundo Lull istam artem & doctrinam generalem in quadam monte: qui sibi apparuit Crucifixus, & contulit eam sibi pro huius facili tenebris illustrans, quem est generalis ad omnem scientiam & naturalem, & medicinam, & ad iuram; & valet specialiter ad destruendum errores. In prologo super lib. sententiarum, & in lib. de planctu Raymundi.

Quamplures, & quamplures alios articulos ponit in suis libris haereticos, erroneos, temerarios, & periculosos, qui digni relatione & memoria non existunt: C vtpote, qui nulla ratione apparente vel colorata fulciuntur; sed potius temeritati, præsumptioni, voluntati propria, & ignorantiae multe, & imperitiae innituntur.

Horum centum articulorum primus, in duobus codicibus, quorum tamen unus ab alio est extractus, non inuenitur taliter totaliter: sed ut mihi videtur, qui satis legi, contulit, & perlegi inuenitur æquipollenter, seu consequenter. Qui

D centrum articuli à compilatione viginti Magistrorum predictorum fuerunt abstracti.

De Lullistis, & eorum erroribus.

Iste Raymundus Lull multos sequaces habuit, atque habet hodie, qui impudenter doctrinam suam, licet haereticam & peruersam, atque ad Ecclesiam reprobant, toti viribus suscitantes & defendentes in errore, variis incidenti: qui sequaces Lullistæ ab isto Raymundo Lull communiter appellantur.

Hæreses autem, & errores istorum Lullistarum isti sunt.

6. Primus error: quod Raymundus Lull dogma suum non habuit per hominem, nec per studium, sed per revelationem Iesu Christi, qui in insula Maiorica in quadam monte sibi apparuit crucifixus, qui dominus Iesus ibi illi dogma contulit ante dictum.

Secundus error: quod doctrina Raymundi Lull excellit omnium aliorum doctrinam in bonitate & veritate, etiam Augustini.

Tertius error: quod theologi nostri tempo-

ris

2. 2. q. 64.
art. 2. & Alfonsus Caſtrus lib. 2.
de iusta he-
ritate puniſc.
12. & 13.

^t Hic mon-
tem Maiori-
censes, Ran-
da vocant.

Ris moderni nihil sciunt de vera theologia.

Quartus error: quod Deus veram theologiam à theologis moderni temporis propter peccata eorum abstulit, & eam Lullistis ipsis contulit.

Quintus error: quod omnes doctrinæ destruentur, nisi doctrina Raymundi Lull, quæ perpetuo remanebit.

Sextus error: quod tempore Antichristi nos theologi apostabimus à fide, & tunc Lullista ipsi per doctrinam istius Raymundi reducent Ecclesiam ad fidem catholicam.

Septimus: quod doctrina veteris testamenti attribuitur Deo patri, doctrina noui testamenti Deo filio; sed doctrina Raymundi Lull Deo Spiritui sancto.

Octauis error: quod doctrina Raymundi Lull non potest haberi nec per studium, neque per hominem, sed tantum per Spiritus sancti revelationem.

Nonus error: quod doctrina Raymundi Lull sic ab eius sectatoribus per Spiritus sancti reuelationem habetur, quod in triginta, quadraginta, quinquaginta sexaginta horis habetur.

Decimus error: quod doctrinam ipsius Raymundi Lull nullus intelligit, nec intelligere potest, nisi soli Lullistæ ipsi.

Vndecimus error: quod dominus Gregorius Papa xj. qui doctrinam Raymundi Lull in viginti eius voluminibus contentam, vt hæreticalem in ducentis articulis Auinione in Consistorio condemnauit, totamque generaliter ut suspectam vehementer de hæreli cunctis fidelibus interdixit; sacrum collegium, quod consensit, Cardinalis Hostiensis, qui commissarius in illa causa fuit; Magistri in theologia ultra vi ganti, qui ad condemnationem prædictam consilium præstiterunt, isti doctrinam istam non intellexerunt, decepti sunt, & turpiter errauerunt.

Duodecimus error: quod Raymundus prædictus est in cælis beatus, & pro tali habendus à suis sectatoribus, & nominandus.

IN QVÆSTIONEM IX.
De hæresibus à Romanis Pontificibus damnatis post mortem auctorum earum.

COMMENT. XXXIIII.

Omnes haæreses, in quibus particulares quorundam errores recensentur mirabilem habent fructum, et Theologis & Inquisitoribus præsertim sunt valde utiles, ad quos spectat (vt supra monui) non modo catholicas veritates nosse, sed etiam oppositas falsitates intelligere, vt muneri suo rectius satisfaciant. Docet autem Eymericus, qui fuerint dammati, propter quid, item à quibus Romanis Pontificibus: nos singulorum historias breviter more nostro recensebimus.

In primis tamen, id est, tum in hac questione, tum in alijs multis huius operis, in quibus Eyme-

A ricus multorum errores & hæreses commemorat, diligenter obseruandum, eum non putare omnes articulos, quos enumerat vere hæreticos esse: id enim manifeste falsum sepe appareret, sed per errores latiori quadam verbi significacione comprehendit varios propositionum in fide peccantium gradus, seu qualitates, de quibus breviter egimus paulo ante super q. 3. huius partis: nam & concilium Constantiense, & Martinus quintus in eodem concilio errores Ioannis VVicieff, & Ioannis Husz damnant: nihilominus tamen non omnia eorum dogmata seu articuli damnantur, vt vere hereticales, sed quidam vt blasphemati, quidam scandalosi, quidam piarum aurium offensivi, quidam denique aliarum qualitatum, vt constat ex eodem concilio Constantiensi, sessio. 15. & ex epistola Martini quinti relata in eodem concilio, sess. 45. & inter litteras Apostolicas pro officio Sanctæ Inquisitionis in fine huius operis ita prorsus Eymericus dum articulos hæreticales nominat, aliarum qualitatum propositiones non excludit. neque enim vir tam doctus tam est imperitus.

a ¶ Et ante cōdemnationem statim dictorum errorum factam per Dominum Benedictū duodecimum in extrauaganti, Benedictus Deus.] Prius legebatur, per dominum Benedictum undecimum, ceterum ex his quæ diximus supra super dicta extrauaganti, Benedictus Deus, relata in hac 2. parte, pag. 134. constat apertissime eam Benedicti duodecimi esse: quare cōdemnatio facta per dictam extrauagatē omnino subsecuta est cōdemnationem factam hic per Ioannem xxij. cum Benedictus duodecimus post Ioannem xxij. Pontificium gesserit.

b ¶ Idem dominus Ioannes xxij. condemnat, &c. postillam Fratris Petri Ioannis ordinis Fratrum Minorum.] Gabriel Prateolus lib. 14. cap. 20. de vitis & festis hæreticorum ait hunc Petrum Ioannem vixisse temporibus Calestini Papæ III. circa annum Domini MCXCIIX. At Eymericus infra in hac 2. parte, quaest. 15. eum insurrexisse in prouincia Narbonæ temporibus Clementis V. hoc est, circa annum Domini MCCCVI. testatur; quod ipsum afferere etiam videtur non obscure Alfonsus Castrus lib. 2. aduersus hæreses, verbo, Anima, hæresi. 1.

Fuit Petrus Ioannes monachus ordinis Fratrum Minorum sancti Francisci natus in oppido quodam Ciriaco diæcesis Biteren. valdeque studuit doctrinæ Abbatis Ioachim, de quo egimus supra parte I. super cap. Damnamus. de sum. trinit. cuius etiam Ioachim errores tenaciter sequebatur, quos late resert & confutat Guido Carmelita in summa de hæresibus tit. de hæresibus Abbatis Ioachim, & Petri Ioannis. Hic Petrus commentarios scriptis in Apocalypsim, Euangelium Matthæi, & Epistolas Canonicas, quos hic Eymericus Postillam, sive postillam vocat plenos, vt referunt doctores, somnijs, & mendacijs, ac vanitatibus, & hæresibus. Idem Prateolus prædictato loco scribit huc Petrum Ioannem de iussu & mandato Calestini Terti post mor tem

QVÆSTIO XXVI.

De libris damnatis à diuersis Romanis Pontificibus.

Summarium.

- 1 Libri Petri Ioannis damnati à Ioan. XXII.
- 2 Alexander IIII. damnauit lib. inscrip. Euāgeliūm ēternū.
- 3 Opuscula xx. Raymundi Lull prohibita.
- 4 Litteræ Gregorij XI. de prohibitione dictorum librorum.

Vigesimasexta quæstio est: Libri hereticales seu erronei, per diuersos summos Pontifices, de fratribus suorum consilio, post mortem illorum, qui libros huiusmodi ediderunt, damnati; qui sunt?

1 Ad hanc respondemus, quod dominus Ioannes Papa XXII. Auinione residens, informatus^b de peruersa doctrina fratris Petri Ioannis de ordine fratrum Minorum, cum magno consilio multorum in theologia magistrorum, & doctorum, condemnauit dicti fratris Petri Ioannis, de quo actum est supra, hos libros ut vere hereticales, scilicet, postillam super Apocalypsim: postillam super Matthæū: postillam super Canonicas, propter errores contentos in eis, & hereses, quæ recitantur supra q. 9.

2 Ante prædictorum librorum condemnationem factam per prædictum dominum Ioānem XXII. dominus^c Alexander IIII. condemnauit librum appellatum Euāgeliūm ēternū, propter heresēs & errores, quæ recitantur supra quæst. 9.

3 Post quem dominus Gregorius XI. condemnauit xx. volumina cuiusdam Raymundi Lulli, propter plures heresēs & errores, quæ recitantur supra q. 9. Libri autem condemnati & combusti per dominum Papam prædictum isti erant: Liber de philosophia amoris. liber de cœnū Dei nominibus. liber contemplationum. liber de vij. arboribus. liber de Ecclesiasticis prouerbij. liber de cōfessione, contritione, satisfactione, & oratione. liber de orationibus. liber amati & amici. liber de benedicta tu. liber de beata Maria. liber de articulis fidei. liber de doctrina puerili. liber de planctu Raymundi. liber de intentionibus. liber de arte amatua. liber de tentatione. liber de oratione; & est alius à prædicto. liber de anima, liber sententiarum. liber apostolicon.

Prædicta autem viginti volumina sunt condemnata per Bullam domini Papæ Gregorij XI. tenoris sequentis.

A 4 Bulla Gregorij Papæ XI. qua condemnantur viginti volūmina Raymundi Lull, & cetera eiusdem opera interdi cuntur:

Gregorius Episcopus seruus seruorum Dei, venerabilibus fratribus Archiepiscopo Tarragon. eiusque suffraganeis: Salutem & Apostolicam benedictionem.

CONSERVATIONI^a puritatis catholice fidei, quam multi nequam filii sclerati suis falsis assertionibus maculare nitentes, inter triticum purum agri Dominici pestiferum semen zizaniae seminant, cum ad nostrum præcipue spectet officium, ut euellamus prava, & destruamus peruersa, prouidere salubriter, & animarum illaqueationibus obuiare cōfestim plenis desiderijs affectantes, opportuna in his, quæ possumus, remedia, studio pastoralis sollicitudinis adhibemus. Dudum siquidem dilectus filius Nicolaus Eymerici ordinis fratrum Prædicatorum professor, in sacra theologia magister, in regnis Aragoniæ, Valentie, & Maioricarum Inquisitor heretice pruitatis, nobis exposuit, se in regnis eisdem inuenisse viginti volumina diuersorum librorum, in vulgari scriptorum, à quodam Raymundo Lull ciue Maioricarum editorum, in quibus (vt ipsi Inquisitori videbatur) multi continebantur errores, & hereses manifeste: & quod nonnulli de prædictis, & alijs regnis, libris vtebantur eisdem, & eorum doctrinæ dabant fidē non modicam in grande suarum periculum animarum; suppliçauitque nobis Inquisitor ipse, vt (ne similes deciperentur ex libris ipsis) digna remur in hac parte de opportuno remedio prouidere: Nos autem cupientes animarum iam forsan imbutarum, & quæ imbuī possent ex peruerso dogmate dictorum librorum, periculis celeriter obuiare, dictos libros per venerabilem fratrestrum nostrum Petrum Episcopum Hostensem, & per quamplures etiam ultra

Tt 2 vigenum